

Svar på skriftligt spörsmål SSS 123/2020 rd

Svar på skriftligt spörsmål om gränsförfarandet samt om att utvidga befogenheter i undantagsförhållanden i utlänningslagen

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 123/2020 rd undertecknat av riksdagsledamot Heikki Vestman /saml:

Tänker regeringen börja bereda lagstiftning för att trygga Finlands säkerhet vid en ny folkvandring,

tänker regeringen vidta åtgärder för att genom utlänningslagen implementera det gränsförfarande som EU:s direktiv om gemensamma förfaranden för att bevilja och återkalla internationellt skydd tillåter och

tänker regeringen vidta åtgärder för att utvidga befogenheterna under undantagsförhållanden vid okontrollerad folkvandring så att man fastställer ett maximalt antal asylsökande som ska tillåtas passera gränsen?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

I migrationsfrågor understöder Finland ett europeiskt helhetsgrepp. Det är viktigt att migrationsläget inom EU kontinuerligt följs genom en aktuell lägesbild och att de åtgärder som situationen kräver vidtas utan dröjsmål. För Finland är det viktigt att EU:s alla insatser följer folkrätten och respekterar de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna.

EU är på många rätt bättre förberett på migranternas ankomst nu än 2015. EU har exempelvis stärkt såväl den gemensamma gränsbevakningen som verksamheten vid EU:s ämbetsverk. Sannolikt uppstår ingen okontrollerad situation. På kort sikt är det osannolikt att stora grupper kan förflytta sig okontrollerat genom Europa likt det som skedde åren 2015–2016.

I Finland har vår beredskap att bedöma och förbereda oss på flyttrörelser förbättrats efter händelserna åren 2015–2016. Vid Migrationsverkets enhet för mottagande verkar en lägescentral som producerar en aktuell lägesbild över migrationen för myndigheter och politiska beslutsfattare. Den riksomfattande och regionala beredskapsplaneringen har uppdaterats och myndigheternas kompetens och riskbedömningsprocessen har utvecklats. Myndigheterna genomför kontinuerligt beredskapsplanering även för massinvandring.

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 123/2020 rd

Gränsförfarandet är en del av asylförfarandet och kan tillämpas vid EU:s yttre gränser men inte vid de inre gränserna. Enbart uppenbart ogrundade ansökningar och ansökningar som inte tas upp till prövning kan styras till gränsförfarandet. Gränsförfarandet i sig skulle inte ge betydande effekter på hanteringen av massinvandring. Detta beror bland annat på att gränsförfarandet kräver att avsevärda personalresurser koncentreras till gränsområdet och att alla fall ska handläggas individuellt inom fyra veckor. Handläggningen inkluderar individuella beslut om förvar och att besluten fastställs av tingsrätt, asylutredning och -beslut, tolkning och rättshjälp. I gränsområdet bör det också finnas lokaler som lämpar sig för myndighetsverksamhet och förvaring samt personal som kan ta hand om de sökande och upprätthålla den allmänna ordningen och säkerheten. Efter fyra veckor måste de sökande antingen tillåtas in i landet eller återsändas därifrån. En del av de sökande kan eventuellt tas i förvar även efter detta, om det föreligger lagliga grunder.

Också i EU är den allmänna uppfattningen att gränsförfarandet inte är särskilt effektivt för hantering av massinvandring vid ländernas gränser. Gränsförfarandet var ursprungligen närmast avsett för tillämpning på flygplatser. Exempelvis skulle inte förfarandet ha gett märkbar effekt under situationen åren 2015–2016. På dem som kom via Sverige skulle förfarandet inte ha kunnat tillämpas överhuvudtaget.

Regeringen har behandlat frågan om att inkludera gränsförfarandet i asylförfarandet, men i detta skede har man inte ansett det befogat att börja bereda ny lagstiftning. Regleringen av gränsförfarandet i direktivet av 2013 om asylförfarandet är mycket allmän, och föremål för ytterligare revidering i EU. Europeiska kommission har för avsikt att inom en snar framtid ge nya förslag till reglering av invandringen.

I beredskapslagen (1552/2011) föreskrivs om myndigheternas befogenheter under undantagsförhållanden. I 3 § i beredskapslagen fastställs de undantagsförhållanden under vilka beredskapslagen och de befogenheter som där fastställs kan tas i bruk. Enligt definitionen i punkt 3 hör till undantagsförhållandena sådana synnerligen allvarliga händelser eller hot mot befolkningens försörjning eller mot grunderna för landets näringsliv som innebär en väsentlig risk för samhällets vitala funktioner.

Massinvandring identifierades i den Nationella riskbedömningen 2018 (Inrikesministeriets publikationer 2019:8) som ett växande hot som kan medföra en riksomfattande störningssituation. Massinvandring fastställs inte i sig som ett undantagsförhållande enligt beredskapslagen. För att konstatera sådana undantagsförhållanden som avses i 3 § i beredskapslagen krävs massinvandring som medför väsentlig risk för samhällets vitala funktioner. Om sådana undantagsförhållanden som fastslås i beredskapslagen, exempelvis ett väpnat angrepp eller en storolycka i närområdena, medför massinvandring kunde befogenheterna i beredskapslagen bli tillämpliga.

Det ska observeras att tillämpning av beredskapslagen, enligt 5 § 1 mom. i lagen, förutsätter iakttagande av de internationella förpliktelser som är bindande för Finland och allmänt erkända folkrättsliga regler. Varken de internationella fördragen eller EU:s lagstiftning inkluderar regler för maximala antal asylansökningar. Inlämnade ansökningar måste enligt avtalsförpliktelserna och EU-lagstiftningen tas upp till prövning.

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 123/2020 rd

Enligt artikel 15 i Europakonventionen kan man under krig eller i annat allmänt nödläge som hotar nationens existens avvika från vissa av skyldigheterna i konventionen, under förutsättning att det inte strider mot statens övriga förpliktelser enligt den internationella rätten. Europarådet ska underrättas om avvikelser från skyldigheterna enligt konventionen. Undantag i fall av nödläge eller undantagstillstånd bör regleras tydligt och avgränsas tidsligt och geografiskt.

Vid justitieministeriet har arbete inletts för att stärka informationsunderlaget för uppdatering av beredskapslagen. Säkerhetskommittén, statsrådets permanenta samarbetsorgan för beredskap, fortsätter utredningsarbetet. Den uppföljningsutredning som Säkerhetskommittén har beställt färdigställs under våren 2020. Utgående från resultaten av utredningen görs en bedömning vid justitieministeriet av på vilket sätt lagberedningsarbete för revidering av beredskapslagen ska inledas.

Helsingfors den 24 mars 2020

Inrikesminister Maria Ohisalo